

Tina Tement, Mejra Festić in delovna skupina predlagateljev zakonodajnih sprememb s področja varstva živali

Primerjalni pregled Zakonodaje o varstvu in proti mučenju živali

POVZETEK

Slovenska zakonodaja s področja zaščite živali pred mučenjem je v nekaterih pogledih pomanjkljiva in nejasna, do velikih težav pa prihaja tudi pri izvrševanju zakonov. V prispevku se osredotoča na te pomanjkljivosti ter na podlagi kratke analize ureditve varstva živali pred mučenjem v izbranih tujih državah identificira najboljše primerjalnopravne rešitve, kompatibilne z našim pravnim sistemom, ki bi to ureditev lahko izboljšale.

Slovenska zakonodaja mučenje živali na nek način omogoča, saj dopušča celo naklepno mučenje. Ker se kazenske določbe ZZZiv navezujejo le na taksativno naštetu prepovedana ravnanja mučenja živali in se zato lahko zgodi, da zakonodajalec spregleda določene oblike mučenja in posledično mučitelj ne odgovarja, se v *Predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zaščiti živali* uvaja modernejša in preglednejša definicija mučenja živali.

Smiselno je definirati pravni položaj živali kot pozitivno-pravno priznavanje pravic živali (tj. lastnosti omejenega ali pasivnega pravnega subjekta z določenimi upravičenji, ne pa obveznostmi); in uvesti objektivni test krivdnega elementa obtožencu glede na dejstvo, da bi vsak razumen človek v istih okoliščinah ravnal primerneje. Objektivni preizkus se uporablja predvsem pri presojanju malomarnosti. Uporaba objektivnega preizkusa glede kaznivega dejanja mučenja živali zagotavlja zaščito živali v veliko večjem obsegu kot v primeru subjektivnega preizkusa, saj dejavniki kot obdolženčeva nevednost, družinske in finančne okoliščine, zdravstveno, duševno stanje itd. niso pomembni oz. obdolženca ne morejo ekskulpirati. Nujno je potrebno definirati vse zlorabe in zanemarjanje živali kot kazniva dejanja in ne kot prekrške.

UVOD

Na samo diplomsko nalogo univ. dipl. pravnice ga. Tine Tement se je pozitivno odzvala večina društev za zaščito živali Slovenije in oblikovali smo delovno skupino, kjer združujemo izkušnje, pravne vidike in možnosti za izboljšanje zakonodaje na področju varstva živali v Sloveniji, kot so se pozitivno odzvali nekateri vladni organi in nas pozvali k pripravi bolj izdelanega in konkretnega predloga. Skupina pravnikov pripravlja amandmajsko obliko dopolnitev in sprememb zakonodaje na področju varstva živali na osnovi smernic diplomske naloge, ki je nastala na Univerzi v Mariboru, neposrednih ugotovitev društev za zaščito živali, ki so ugotovila pomanjkljivosti in kolizijo obstoječe zakonodaje in

pravilnikov s področja varstva živali v Sloveniji. Gre za skupni projekt večih akterjev družbe, kar odraža tudi interes civilne iniciative.

Diplomsko delo obravnava zadevno problematiko obširneje in bolj celovito, medtem ko so v prispevku predstavljene zgolj ključne ugotovitve, teze ter predlogi sprememb in dopolnitev obstoječe zakonodaje s področja zaščite živali pred mučenjem.

Problematika pravnega varstva živali je kompleksna:

- mučenje živali kot kaznivo dejanje in prepoved skrbništvo mučiteljem; izboljšanje nadzora, ki omogoča učinek že po prvi prijavi in intervenciji,
- nujnost zagotavljanja pogojev za bivanje živalim glede na njihove etimološke in psihološke potrebe, (na primer, nujna je ukinitve verig za pse (ki so družabna bitja), kot je to sprejeto po nekaterih državah Evrope (npr. Avstrija)), ter problem zapuščenih živali, ki bivajo same na prostem,
- (ne)ustreznost pogojev za ustanovitev zavetišč, saj je potrebno doseči transparentnost njihovega delovanja, sprememba roka, po katerem je dovoljeno usmrtiti živali v zavetišču,
- uvedbo centralnega registra vseh živali (hišnih, vzrejnih, živali po zavetiščih, nevarnih)
- kompetentno prevzgojo nevarnih psov
- poenostavljenje postopkov vzrejnih pregledov,
- spodbujanje vzreje živali za prehrano na prostem (v naravi) namesto v nehumanih farmah brez sončne svetlobe, kjer živali zelo trpijo,
- vzpostavitev strogih pogojev in nadzora pri prevozu živih živali.
- prepoved uporabe živali za cirkuške predstave in krzno,
- trgovine z živalimi.

V prispevku se osredotočamo na definicije mučenja živali.

Predstavitvi samega pravnega položaja živali, kot ga opredeljujejo teoretiki ter stanja na področju pozitivnopravnega priznavanja pravic živali (tj. lastnosti omejenega ali pasivnega pravnega subjekta z določenimi upravičenji, ne pa obveznostmi) v Sloveniji in tujini, sledi predstavitev razlogov za potrebo po uvedbi nove zakonske definicije mučenja živali in prednosti takšne na novo zastavljene opredelitve mučenja živali. Prispevek se nato ukvarja s posameznimi določbami *Zakona o zaščiti živali (ZZZiv)*, ki dopuščajo trpljenje živali za doseganje tako neprimernih in nevrednih ciljev kot sta estetika ali prihranek denarja in zato ne bi smele imeti mesta v zakonu imenovanem *Zakon o zaščiti živali*. V nadaljevanju je predmet razprave kaznovalna politika na zadevnem področju ter na koncu analiza najustreznejših predlogov rešitev za izboljšanje nadzorstva nad izvajanjem zakonodaje o varstvu živali pred mučenjem.

1. PRAVNI POLOŽAJ ŽIVALI

Priznanje pravic živali bi pomenilo, da živali dobijo lastnost omejenega ali pasivnega pravnega subjekta v razmerju do ljudi, se pravi subjekta z določenimi upravičenji, ne pa obveznostmi in odgovornostmi. Hkrati bi postali ljudje neposredno nasproti živalim pravno zavezani in odgovorni za vsa tista delovanja in nedelovanja, ki zadovoljujejo njihova pozitivna in negativna upravičenja. Ker pa živali ne morejo same varovati svojih upravičenj, bi bilo treba šteti, da so vsi ali le nekateri ljudje

zastopniki ali skrbniki interesov in pravic živali s pravico in obveznostjo, da skrbijo za pravice živali in vložijo tožbo zoper vsakogar, ki jih z delovanjem ali nedelovanjem krši. V okviru Društva za osvoboditev živali in njihove pravice, katerega glavni cilj je priznanje živalskih pravic, so, čeprav živalim pri nas niso priznane pravice, že ustanovili poseben društveni organ s tovrstnimi nalogami, ki seveda deluje brez javnih pooblastil, imenovan Varuh pravic živali. Živalim bi torej bilo v pravu mogoče podeliti položaj subjekta in s tem nosilca pravic, podobno kot se je to že storilo za pravne osebe. Vzpostavitev sistema živalskih pravic bi lahko doprinesla k zanesljivejšemu pravnemu varstvu živali in odvrčanju od povzročanja trpljenja drugim pravnim subjektom ter bi od takšnega pristopa živali dejansko lahko imele koristi.

Tudi če bi se odločili to storiti, namreč še vedno ostaja odprta vrsta vprašanj. Največjo dilemo predstavlja vprašanje ali jim priznati pravico do življenja glede na neizogibno dejstvo, da so živali še vedno temelj prehrane večine ljudi in po eni strani lahko pride do pomislekov o tem, ali je človek dolžan spoštovati živalsko življenje, če ga živali medsebojno ne spoštujejo po drugi strani pa o tem, ali bi s priznanjem zgolj nekaterih živalskih pravic sploh izpolnili pričakovanja. Prav zaradi teh dilem razmišljanja o potrebi priznavanja pravic živali do sedaj niso imela večjega učinka na pozitivnopravno ureditev razmerij človek-žival. Normativno je najvišji domet dosežen v nekaterih zakonskih načelih tujih pravnih ureditev, ki napeljujejo na to, da se danes pravzaprav nahajamo v prehodnem obdobju priznanja živali kot »objektov sui generis« ali posebej zavarovanih objektov. V slovenskem pravnem sistemu so živali prav tako objekti prava, naše pravo pa ne pozna nikakršnih določb, ki bi živalim priznavale poseben položaj med drugimi objekti prava. Vsaj trenutno je nesmiselno pričakovati, da bo Slovenija naredila tako velik korak naprej pri zaščiti živali in živalim priznala pravice, utemeljeno in potrebno pa bi bilo vsaj priznanje živali kot »objektov sui generis« ali posebej zavarovanih objektov v *Stvarnopravnem zakoniku* ali *ZZZiv*. Določbe, da živali niso stvari, da so naša sobitja, da jih je potrebno spoštovati in zaščititi njihovo dostojanstvo, da imajo posebno vrednost večjo od uporabne vrednosti za človeka ipd. bi delovale kot neke vrste programske norme, ki bi pomenile prvi korak na poti do priznanja pravic živali, ki je žal postopna.

2. ZAKONSKA DEFINICIJA MUČENJA ŽIVALI

Pri opredeljevanju samega pojma mučenja in prepovedanih oblik mučenja bi slovenski *ZZZiv* moral biti določnejši, tako da ne bi dopuščal sedanjega manevrskega prostora. Ker se kazenske določbe *ZZZiv* navezujejo le na taksativno naštetih prepovedanih ravnanj mučenja živali in se zato lahko zgodi, da zakonodajalec spregleda določene oblike mučenja in posledično mučitelj ne odgovarja, se predlaga **modernejša in preglednejša definicija mučenja živali**, ki bi hkrati pomenila kompromis med pristopom opredeljevanja mučenja izključno z generalno klavzulo in s taksativnim naštevanjem prepovedanih ravnanj. Definicija mučenja, ki bi upoštevala primerjalne dobre karakteristike definicije, bi tako lahko določala, da je mučenje živali:

- vsako ravnanje ali opustitev ravnanja, storjeno naklepno ali iz malomarnosti, ki živali povzroči nepotrebno trpljenje;

- nepotrebna ali neprimerna usmrnitev živali.

Nadalje bi se v okviru istega člena določilo, da mučenje živali pomeni predvsem storitev katerega izmed prepovedanih ravnanj, ki bi bila na tem mestu primeroma naštetá.

Takšna definicija mučenja živali bi zajemala tudi psihično trpljenje živali, povzročanje katerega bi bilo v okviru tako zastavljene definicije, na katero bi se neposredno navezovale kazenske določbe zakona tudi sankcionirano, saj ZZZiv v 10. točki prvega odstavka 5. člena določá, da trpljenje med drugim pomeni tudi strah ter prekomerno in nepotrebno vznemirjanje živali. Povzročanje psihičnega trpljenja po zgradbi obstoječe zakonodaje ne pomeni prekrška in ni sankcionirano, čeprav psihično trpljenje ni nič manj boleče oziroma je včasih lahko veliko hujše od samega fizičnega zlorabljanja. Težko dokazovanje psihičnega trpljenja, na kar se opozarja v literaturi, ne bi smel biti razlog, da se to ne bi štelo za mučenje in bilo kot tako opredeljeno v definiciji mučenja, pa četudi bi služilo le kot pomoč pri dokazovanju fizičnega trpinčenja.

Po obstoječi definiciji v ZZZiv neko ravnanje velja za mučenje živali, če gre za taksativno naštete storitve ali opustitve, ki so izvršene naklepoma in živalim povzročijo težke posledice. Vsi pregledani tuji zakoni o zaščiti živali sankcionirajo mučenje živali storjeno iz malomarnosti, vsaj v okviru prekrškov (tako tudi zakoni ameriških zveznih držav), nekateri tuji zakoni izrecno določajo, da predstavlja prekršek mučenje storjeno z naklepom ali iz malomarnosti (tako npr. nemški *Tierschutzgesetz*), nikjer pa ni zaslediti določb, ki bi, kot pri nas, izrecno določale, da pomeni mučenje živali le naklepna povzročitev trpljenja. Predlagana nova definicija mučenja živali bi razblinila vse nejasnosti o tem ali je povzročanje trpljenja iz malomarnosti prekršek, hkrati pa bi s takšno definicijo bile podane podlage za uvedbo kazenskopravnega sankcioniranja mučenja živali iz malomarnosti. Kazenskopravno kaznovanje povzročanja trpljenja kot posledice malomarnosti bi prišlo v poštev predvsem pri drugi obliki izvršitvenega dejanja tega kaznivega dejanja, ki se izraža kot nepotrebno povzročanje trpljenja in je lahko opustitev potrebnih ukrepov za zagotovitev dobrobiti živali, njeno zaprtje brez hrane, vode in podobno. Glede na to, da je naklep težko dokazati, bi se poleg naklepne zlorabe moralo šteti za kaznivo dejanje mučenja živali tudi malomarno zanemarjanje živali in prikrajšanje oziroma deprivacija. Nabava hišnega ljubljénčka pomeni tudi prevzem odgovornosti za to živo bitje, ki bi se je ljudje morali bolj zavedati in resneje jemati, k čemur bi zagotovo pripomoglo tudi kazenskopravno kaznovanje malomarnosti pri skrbi za živali, večinoma popolnoma odvisnih od svojih skrbnikov. S tem bi jasno sporočili, da je zanemarjanje živali resen zločin ter preventivno pripomogli k temu, da ljudje, ki po okoliščinah in osebnih lastnostih ne morejo skrbeti za živali s potrebno pazljivostjo (kar je tudi bistvo opredelitve kazenskopravne malomarnosti po *Kazenskem zakoniku (KZ-1)*) ne bi imeli živali.

Ker je v končni fazi skrb za zaščito živali odgovornost njenega skrbnika in ker nekaterih prepovedanih ravnanj mučenja večinoma ne izvršijo skrbniki sami, temveč privolijo v to, da to storijo drugi (kar npr. velja za rezanje uhljev in pasjih repov), bi bilo smiselno razmisliti tudi o uvedbi odgovornosti skrbnika

živali za dovolitev mučenja oziroma opustitev ukrepov za preprečitev mučenja vsaj za prekrške mučenja živali

2. 1 DOPUSTNO MUČENJE

Posamezne določbe ZZZiv, ki dopuščajo trpljenje živali za doseganje tako neprimernih in nevrednih ciljev kot sta estetika ali prihranek denarja ne bi smele imeti mesta v zakonu imenovanem *Zakon o zaščiti živali*. Takšna je določba o **dopustnosti krajšanja pasjih repov**. Pri nas je ta bolj ali manj lepotni poseg, ob nekaterih pogojih, še vedno dovoljen, medtem ko so ga npr. v skandinavskih zakonih **prepovedali že v sedemdesetih letih**. Ker je poseg krajšanja repov boleč, se predlaga, da bi se dovoljeval le **za namene zdravljenja in iz preventivnih razlogov za službene pse**, podobno kot v npr. v Veliki Britaniji, nikakor iz razlogov estetike. Da bi prepoved učinkovala, pa bi si predvsem Kinološka Zveza Slovenije morala močnejše prizadevati k izkoreninjenju in ne vzpodbujanju in nagrajevanju teh nepotrebnih posegov.

Sporne so tudi določbe o **izjemah pri obveznosti omamljanja živali pred zakolom**, ki dopuščajo mučenje živali ob dostopnosti primernih sredstev za omamljanje ter se zato predlaga njihovo črtanje. Za mučenje se namreč šteje le zakol brez omamljanja, ki ga naklepno izvrši oseba, ki je registrirana za dejavnost klanja živali. Namen določbe o obveznosti omamljanja, bi naj bilo preprečevanje nepotrebnega trpljenja pri vseh zakolih živali, ki seveda ne občutijo različnih stopenj bolečin, če zakol opravi za to registrirana oseba ali kmet pri kolinah, ki ni registriran za opravljanje te dejavnosti. Isto velja tudi za prepoved nadaljnje obdelave zaklanih živali preden je žival popolnoma izkrvavela. Vsi poskusi obrazložitve upravičenosti takšne določbe, kot denimo ta, da so osebe registrirane za dejavnost klanja za razliko od neregistriranih poučene o prepovedi nestrokovnega zakola ali da imajo dostop do orožja in streliva za omamljanje le osebe registrirane za dejavnost klanja, ne morejo priti v poštev. Poleg tega se s takšnimi določbami ljudi na nek način spodbuja, da se ne registrirajo in s tem prihranijo denar za dokumentacijo, takso pri registraciji in sredstva za omamljanje ter se hkrati izognejo odgovornosti za nestrokovno izveden zakol. Določbe ZZZiv o obveznem omamljanju in prepovedanih ravnanjih v zvezi s klanjem ne veljajo za klanje perutnine in kuncev na domu pri rejcu za lastno uporabo. Pod vprašaj se spet postavlja smiselnost takšne določbe, saj, kljub temu, da so to manjše živali, za omamljanje ne potrebujejo iste količine sredstev kot večje, seveda pa bi naj bil namen zakona zaščita živali in ne omogočanje manjših stroškov v perutninarstvu in kunčereji.

Potrebne so tudi spremembe določb 26. člena ZZZiv. Po tem členu je namreč dopustno **usmrtiti živali rejene za proizvodnjo kože ali krzna**,¹ prav tako je dovoljena usmrtitev izvedena **za potrebe naravoslovnih muzejev**. Na osnovi moralnega odpora in ozaveščenosti večinskega prebivalstva so nekatere države (npr. Velika Britanija, Avstrija, Švica in Hrvaška) že sprejele zakonske omejitve

¹ Zelo sporno je odiranje živih živali za krzna (kar lahko vidimo v številnih dokumentarjih), saj živali neznosno trpijo.

oziroma popolne prepovedi vzreje živali za krzno in predlaga se, da bi jim sledila tudi Slovenija, pri tem pa se bi krznarjem moral dati na voljo ustrezno dolg rok za pripravo na spremembe. Ker usmrtilve živali niso v skladu s poslanstvom naravoslovnih muzejev, ki bi naj bilo promoviranje ljubezni do narave in skrbi za ohranjanje okolja, se bi le-te morale prepovedati.

Tem primerom se pridružuje še določba, ki dovoljuje **usmrtilve zapuščene živali, ki je ni možno oddati, in sicer po 30 dneh od dneva, ko je bila nameščena v zavetišče**. Rok 30 dni je absolutno prekratek, saj velikokrat žival nekako v enem mesecu preneha biti agresivna in je nato šele nekje po dveh do treh mesecih primerna za posvojitev, kar je, poleg očitne neetičnosti takšnega početja, dodaten razlog, da se ta rok s 30 dni **podaljša na 60 dni**. Dodatna sredstva, ki bi omogočila podaljšanje roka, bi se pridobivala na podlagi višjih denarnih kazni za prekrške mučenja živali ter bolj učinkovitega opravljanja nadzora nad izvajanjem ZZZiv, ki bi posledično privedel do pogostejšega izrekanja kazni, pri tem pa je potrebno opozoriti tudi na veliko pripravljenost ljudi za pomoč živalim v zavetiščih, in sicer v obliki finančnih prispevkov in donacij v materialu, kakor tudi posvojitev na daljavo.

3. SANKCIJE

Denarne kazni, ki jih obstoječa zakonodaja predvideva za prekrške mučenja živali so nezadostne in tudi primerjalno zelo odstopajo ter ne morejo delovati preventivno, zato jih je potrebno zvišati. Za kaznivo dejanje mučenja živali se je sicer zagrožena maksimalna zaporna kazen pred kratkim, z začetkom veljavnosti *KZ-1*, podaljšala na 6 mesecev, a je primerjalno še vedno zelo kratka. Praksa kaže, da sodniki le redko opredelijo dejanja mučenja živali za kaznivo dejanje in le redko izrekajo kazen zapora.

Ker obstoječa zakonodaja ne daje pravne možnosti, da bi mučiteljem živali preprečili nakup novih živali in novo izživljanje nad njimi oziroma zanemarjanje obveznosti do njih, bi se denarnim in zaporni kazni morala pridružiti tudi sankcija prepovedi skrbništva živali. Denarna ali celo zaporna kazen namreč ne moreta doseči takšnih učinkov kot prepoved skrbništva živali, saj ima ta poleg elementa kaznovanja tudi zelo konkreten preventivni učinek na področju zaščite živali. To sankcijo, ki jo poznajo številne države (Velika Britanija, Avstrija, Hrvaška...) bi uvedli za kaznivo dejanje mučenja živali ter tudi za prekrške, vendar le v primeru njihove ponovitve.

3. 1 SANKCIONIRANJE MUČENJA ŽIVALI IZ MALOMARNOSTI IN DEFINICIJE MUČENJA ŽIVALI

Illinoiški *Humane Care for Animals Act*² določa mučenje živali za prekršek kategorije A, drugo in vsako kasnejšo kršitev predpisov o varstvu živali pred mučenjem pa za kaznivo dejanje 4. kategorije (poglavje 8, člen 703.01). V členu 703.02 je opredeljeno posebno hudo mučenje (*aggravated cruelty*),³ kot namerna povzročitev hude poškodbe ali smrti, ki je prav tako kaznivo dejanje 4. kategorije.

² *Humane Care for Animals Act (Zakon o zaščiti živali (Illinois))*, 510 ILCS 701.

³ Smiselni avtoričin prevod.

Naslednji člen za kaznivo dejanje 3. kategorije določa zavestno oz. namerno mučenje brez zakonsko opravičljivih razlogov, ki povzroči hudo fizično bolečino, pri čemer ima mučitelj namen povečati ali podaljševati bolečino, trpljenje ali agonijo živali. Podobno je v zvezni državi New York, kjer po § 353 *New York Agriculture and Markets Law*⁴ mučenje živali predstavlja prekršek A kategorije, posebno hudo mučenje pa kaznivo dejanje. Za posebno hudo mučenje gre takrat, ko mučitelj z nezakonitim namenom namerno ubije žival ali ji povzroči resne fizične poškodbe in to stori z namenom povzročitve ekstremne fizične bolečine ali na posebej izprijen ali sadističen način. Podobno ureditev poznajo tudi v Floridi in drugih zveznih državah Združenih držav Amerike.

Nemški *TierschG* v 18. členu izrecno določa, da mučenje storjeno z naklepom ali iz malomarnosti predstavlja prekršek, medtem ko kaznivo dejanje v skladu s 17. členom pomeni uboj živali brez razloga in povzročitev hude bolečine iz krutosti ali povzročitev ponavljajoče resne bolečine ali trpljenja.

Po britanskem *AWA* **kaznivo dejanje mučenja opredeljujejo predvsem trije elementi: trpljenje živali, nepotrebnost trpljenja in vednost, da bo ravnanje pripeljalo do trpljenja. Na vprašanje krivde se nanaša element vednosti, da bo določeno ravnanje povzročilo trpljenje živali.** Poleg storitve nezakonitega dejanja (dejanski element, angl. *external element*, lat. *actus reus*),⁵ mora mučitelj v času storitve kaznivega dejanja imeti zle namene (krivdni element, angl. *guilty mind*, lat. *mens rea*).⁶ Formulacija oz. ubeseditve *mens rea* elementa napotuje na uporabo subjektivnega ali objektivnega preizkusa. Pri subjektivnem preizkusu mora tožilstvo dokazati, da je obdolženec vedel oz. da se na podlagi dokazov lahko domneva, da je vedel za posledice, ki bodo sledile njegovemu ravnanju. Pri objektivnem preizkusu pa je treba dokazati, da bi vsak razumen človek v isti situaciji poznal posledice svojega ravnanja, kar pomeni, da bi se obdolženec moral zavedati posledic, ne glede na to, ali se jih je dejansko zavedal. Subjektivni test se torej nanaša na krivdo samega obdolženca in je aplikativen predvsem v primeru naklepa, medtem ko je pri objektivnem testu krivdni element obtožencu pripisan glede na dejstvo, da bi vsak razumen človek v istih okoliščinah ravnal primerneje. Objektivni preizkus se uporablja predvsem pri presojanju malomarnosti. Uporaba objektivnega preizkusa glede kaznivega dejanja mučenja živali zagotavlja zaščito živali v veliko večjem obsegu kot v primeru subjektivnega preizkusa, saj dejavniki kot obdolženčeva nevednost, družinske in finančne okoliščine, zdravstveno, duševno stanje itd. niso pomembni oz. obdolženca ne morejo ekskulpirati.⁷ Iz ubeseditve *mens rea* elementa v *AWA* ni čisto jasno na uporabo katerega preizkusa nakazuje, je pa zato vlada potrdila, da se bo krivda mučiteljev presojala po objektivnem preizkusu in da predstavlja kaznivo dejanje tudi mučenje iz malomarnosti.⁸ Pri kaznivem dejanju nezagotovitve primernih pogojev za dobrobit živali pa, glede na to, da to kaznivo dejanje ne vsebuje *mens rea* elementa, ni nobenih nejasnosti o tem, da skrbnik, ki ne skrbi za dobrobit živali iz nevednosti ali malomarnosti odgovarja enako kot tisti, ki to počne namenoma.⁹

⁴ *New York Agriculture and Markets Law (Zakon o kmetijstvu in trgovini z živali (New York))*, v nadaljevanju: *NY AGRI & MKTS*.

⁵ Smiselni avtoričin prevod.

⁶ Smiselni avtoričin prevod.

⁷ Prim: House of Commons, Environment, Food and Rural Affairs Committee, 2004, str. 26-27.

⁸ Prim: House of Commons, Environment, Food and Rural Affairs Committee, 2005, str. 7.

⁹ Prim: House of Commons, Environment, Food and Rural Affairs Committee, 2004, str. 35.

Po slovenskem ZZZiv neko ravnanje velja za mučenje živali, če gre za taksativno naštete storitve (15., 17., 19., 20., 21., in 26. člen) ali opustitve (7. člen), ki so izvršene naklepoma in povzročijo hujšo poškodbo ali dalj časa trajajoče ali ponavljajoče trpljenje ali škodijo zdravju živali oz. nepotrebna ali neprimerna usmrtitev živali (4. člen). Mučenje živali torej pri nas predpostavlja naklepno izvršitev nekaterih prepovedanih ravnanj in težke posledice za žival. ZZZiv je sestavljen tako, da najprej opisuje prepovedana ravnanja in nato v posebnih odstavkih določa, da gre za mučenje živali, če so ravnanja oziroma opustitve storjene naklepno in nastanejo posledice iz 4. člena zakona. Kazenske določbe zakona pa se nanašajo le na prepovedane storitve oziroma opustitve in ne na odstavke, ki določajo, da je za mučenje potrebna naklepna izvršitev ravnanj in nastanek omenjenih posledic. **Mučenje živali v generalni klavzuli je opredeljeno kot naklepna povzročitev trpljenja, ker se pri presojanju, ali gre za kaznivo dejanje mučenja sodniki opirajo na definicijo mučenja po ZZZiv. Če temu ni tako, če torej niti po ZZZiv ni sankcionirana storitev prepovedanih ravnanj mučenja iz malomarnosti in povzročanje trpljenja živali iz malomarnosti ni niti prekršek, potem se to vsekakor mora spremeniti.** Tuji zakoni s področja varstva živali pred mučenjem, sankcionirajo mučenje živali storjeno iz malomarnosti, vsaj v okviru prekrškov (tako tudi zakoni ameriških zveznih držav), nekateri tuji zakoni izrecno določajo, da predstavlja prekršek mučenje storjeno z naklepom ali iz malomarnosti (tako npr. nemški *TierschG*), nikjer pa ni bilo zaslediti določb, ki bi, kot pri nas, izrecno določale, da pomeni mučenje živali le naklepna povzročitev trpljenja. Poleg tega se v zveznih državah Združenih držav Amerike prekrški prve stopnje, torej tudi mučenje živali iz malomarnosti, kaznujejo z denarno ali zaporno kaznijo.¹⁰ Tudi po britanskem *AWA* pomeni mučenje storjeno iz malomarnosti kaznivo dejanje, za katero je prav tako zagrožena zaporna kazen. V skladu s slovenskim *KZ-1* se kaznivo dejanje mučenja živali lahko stori le z naklepom. Vredno bi bilo razmisliti o **spremembi obstoječe definicije mučenja v ZZZiv oziroma 341. členu KZ-1 dodali nov odstavek, ki bi določal, da je tudi mučenje živali storjeno iz malomarnosti kaznivo dejanje.** Kazen za mučenje iz malomarnosti bi, upoštevajoč določbo drugega odstavka 27. člena *KZ-1*, morala biti milejša kot v primeru storitve istega kaznivega dejanja z naklepom. Kazenskopravno kaznovanje povzročanja trpljenja kot posledice malomarnosti bi prišlo v poštev predvsem pri drugi obliki izvršitvenega dejanja tega kaznivega dejanja, ki se izraža kot nepotrebno povzročanje trpljenja in je lahko opustitev potrebnih ukrepov za zagotovitev dobrobiti živali, njeno zaprtje brez hrane, vode in podobno. Glede na to, da je naklep težko dokazati, bi se poleg naklepne zlorabe moralo šteti za kaznivo dejanje mučenja živali tudi zanemarjanje živali in prikrajšanje oziroma deprivacija. S tem bi *KZ-1* dal jasno sporočilo, da je zanemarjanje živali resen zločin ter preventivno pripomogel k temu, da ljudje, ki po okoliščinah in osebnih lastnostih ne morejo skrbeti za živali s potrebno pazljivostjo (kar je tudi bistvo opredelitve kazenskopravne malomarnosti po *KZ-1*) ne bi imeli živali.¹¹

¹⁰ V Floridi je za prekršek prve stopnje predpisana zaporna kazen do 1 leta (naslov 46, člen 775.082 (4 a) *Zakonika Floride*), enaka zaporna kazen za prekršek kategorije A je predpisana tudi v zvezni državi New York (§ 70.15 *newyorškega kazenskega zakonika*).

¹¹ V Veliki Britaniji za mučenje živali ne odgovarja le sam povzročitelj trpljenja, temveč tudi tisti, ki je odgovoren za žival in je dovolil oz. dopustil ali ni uspel z nadzorstvom ali na kak drug primeren način preprečiti nepotrebne trpljenja (drugi odstavek 4. člena *AWA*). *AWA* tudi pri drugih kaznivih dejanjih predvideva odgovornost skrbnika živali. Podobne določbe vsebujejo tudi nekateri drugi tuji zakoni s področja zaščite živali, med drugimi npr. *NY AGRI & MKTS* v § 353. Podobno avstrijski

3. 2 SANKCIJE: DENARNE IN ZAPORNE KAZNI

V Združenih državah Amerike samo 6 zveznih držav mučenja živali ne opredeljuje za kaznivo dejanje. Tudi v državah, kjer mučenje živali predstavlja prekršek so za ta prekršek predpisane kazni na ravni naših kazni za kaznivo dejanje mučenja živali. Zagrožene zaporne kazni v posameznih državah so v trajanju od 6 mesecev do 10 let. Natančneje je v 2 zveznih državah predpisana zaporna kazen 6 mesecev zavora, v 1 zvezni državi 18 mesecev, v 9 zveznih državah zaporna kazen v trajanju 1 leta, v 5 državah zaporna kazen 2 let, v 4 zveznih državah 4 let, v 22 zveznih državah se obsojenci za kaznivo dejanje mučenja živali kaznujejo z zaporom do 5 let, v 1 državi z zaporom do 6 let, v 2 do 7 let in v Alabami in Louisiani z zaporom do 10 let. Denarne kazni zagrožene za mučenje živali pa v posameznih zveznih državah Združenih držav Amerike znašajo od 1.000 dolarjev (677,14 EUR)¹² do 500.000 dolarjev (338.569,88 EUR).¹³ V nekaterih zveznih državah navedene najvišje zaporne in denarne kazni veljajo le za drugi in sledeči prestop, medtem ko so kazni za prvi prekršek oz. kaznivo dejanje lahko nižje.¹⁴ V Veliki Britaniji AWA v 32. členu za kaznivo dejanje mučenja živali, kaznivo dejanje pohabljanja živali, krajšanja pasjih repov, zastrupljanja živali in kazniva dejanja v zvezi z živalskimi borbami predpisuje zaporno kazen v trajanju do 51 tednov, denarno kazen do 20.000 funtov (22.109,22 EUR)¹⁵ ali oboje. Za kaznivo dejanje opustitve primerne skrbi za živali je v Veliki Britaniji zagrožena zaporna kazen do 51 tednov, denarna kazen do 5.000 funtov (5.527,30 EUR)¹⁶ ali oboje. V Nemčiji je za kaznivo dejanje mučenja živali zagrožena kazen zavora do 3 let ali denarna kazen, za prekrške mučenja živali pa denarna kazen do 25.000 evrov (17. in 18. člen *TierschG*). V Avstriji so po *TSchG* (prvi, drugi in tretji odstavek 38. člena) za prekrške, ki pomenijo mučenje živali, zagrožene denarne kazni do 7.500 evrov, v primeru ponovnih prekrškov pa do 15.000 evrov. Dodatno je predpisano, da je v težkih primerih mučenja živali potrebno storilca kaznovati z denarno kaznijo vsaj 2.000 evrov. Če skrbnik živali ne zagotovi ustreznih pogojev se v Avstriji kaznuje z denarno kaznijo do 3.750 evrov, v primeru ponovne kršitve pa do 7.500 evrov. Norveški zakon o zaščiti živali v 37. členu za mučenje živali predpisuje denarne kazni, zaporno kazen do 1 leta (za resnejše kršitve do 3 let) ali oboje. Na Irskem je za mučenje živali zagrožena denarna kazen do 1.500 funtov (1.658,18 EUR),¹⁷ kazen zavora do 6 mesecev ali oboje. V primeru da gre za kaznivo dejanje pa je na Irskem predpisana denarna kazen do 10.000 funtov (11.054,61 EUR),¹⁸ zaporna kazen do 2 let ali oboje.¹⁹ Na Hrvaškem so za večino prepovedanih oblik mučenja iz 4. člena *Zakona o zaščiti životinja*²⁰ za fizične osebe zagrožene denarne kazni od 10.000 (1.366,49 EUR)²¹ do 15.000 kun

Tierschutzgesetz v § 38 določa odgovornost osebe, ki je dopustila osebi pod njenim nadzorstvom mučenje živali, čeprav bi mučenje lahko preprečila. Tudi na Irskem je za prekršek odgovoren skrbnik, ki ni vedel za trpljenje njegove živali, če se ugotovi, da ni poskrbel za žival tako, da bi preprečil mučenje.

¹² Izračun sem opravila na podlagi dnevne tečajnice Banke Slovenije (referenčni tečaj ECB) z dne 10.12.2009.

¹³ Izračun sem opravila na podlagi dnevne tečajnice Banke Slovenije (referenčni tečaj ECB) z dne 10.12.2009.

¹⁴ Prim: http://www.pet-abuse.com/pages/cruelty_laws.php

¹⁵ Izračun sem opravila na podlagi dnevne tečajnice Banke Slovenije (referenčni tečaj ECB) z dne 10.12.2009.

¹⁶ Izračun sem opravila na podlagi dnevne tečajnice Banke Slovenije (referenčni tečaj ECB) z dne 10.12.2009.

¹⁷ Izračun sem opravila na podlagi dnevne tečajnice Banke Slovenije (referenčni tečaj ECB) z dne 10.12.2009.

¹⁸ Izračun sem opravila na podlagi dnevne tečajnice Banke Slovenije (referenčni tečaj ECB) z dne 10.12.2009.

¹⁹ Canniffe, Burke, Faughnan, URL: <http://www.ispca.ie/Legal-Chapter-1-2.aspx>.

²⁰ *Zakon o zaščiti životinja (Zakon o zaščiti živali (Hrvaška))*, z dne 1. december 2006, Narodne novine, broj 135/06.

(2.049,74 EUR)²² (tretji odstavek 66. člena *Zakona o zaščiti živalinj*). Za nekatere druge prepovedane oblike mučenja ter za opustitev primerne skrbi za živali pa so zagrožene denarne kazni od 5.000 (683,25 EUR)²³ do 15.000 kun (2.049,74 EUR) (tretji odstavek 67. člena *Zakona o zaščiti živalinj*).

Slovenski KZ-1 je maksimalno zaporno kazen za kaznivo dejanje mučenja živali zvišal iz 3 na 6 mesecev, za mučenje več živali ali če storilec mučeno žival trajno hudo pohabi ali na krut način povzroči njen pogin, pa je predpisana zaporna kazen do 1 leta. Zaporna kazen 6 mesecev je sicer v primerjavi z zapornimi kaznimi v drugih pravnih sistemih še vedno zelo kratka, vendar, ker se je pred kratkim zvišala, ni moč pričakovati dodatnega povišanja. Kot smo že omenili sodniki le redko opredelijo dejanja mučenja živali za kaznivo dejanje, v primerih, ko odločijo, da gre za kaznivo dejanje pa le redko izrekajo zaporno kazen in še to v minimalnem trajanju. Zato **dolžina zaporne kazni predpisane v KZ-1 ni sporna oz. je primerna, ob predpostavki, da jo sodišča v praksi izrekajo.** Tudi denarne kazni, ki jih za prekrške določa ZZZiv (te znašajo za fizične osebe od 400 do 800 eurov oz. od 200 do 400 eurov) so v primerjavi z denarnimi kaznimi v drugih državah najnižje. Za prepovedana ravnanja mučenja živali za katera je pri nas zagrožena denarna kazen do 800 eurov je tako na primer **v Veliki Britaniji predpisana kazen približno 28-krat višja, v Nemčiji 31-krat višja, v Avstriji 9-krat višja, na Hrvaškem pa 2,5 krat višja kot pri nas.** Za prekršek, ki ga skrbnik stori, če živali ne zagotovi ustreznih pogojev je v ZZZiv zagrožena denarna kazen do 400 eurov, kar je približno **14-krat manj od denarne kazni zagrožene za ta prekršek v Veliki Britaniji, 63-krat nižja kazen od denarne kazni za ta prekršek v Nemčiji, 9-krat nižja denarna kazen od kazni v Avstriji ter približno 5-krat nižja kazen od za isti prekršek zagrožene kazni na Hrvaškem.** Tudi če vzamemo v obzir višji standard in bruto domači proizvod v večini od teh držav, so denarne kazni za kršitev predpisov o varstvu živali pred mučenjem v Sloveniji znatno nižje kot v drugih državah, poleg tega pa v večini držav možnosti sankcioniranja niso navedene alternativno, temveč storilca lahko doleti denarna, zaporna kazen in hkrati tudi prepoved imetništva živali po morebitni obsodbi. Upoštevajoč primerjalne višine kazni in dejstvo, da tako nizke kazni kot jih predvideva obstoječa zakonodaja ne morejo delovati preventivno, bi jih bilo potrebno zvišati. Pri tem bi bilo potrebno upoštevati z *Zakonom o prekrških*²⁴ omejene razpone glob, ki za posameznike lahko znašajo od 40 do 1200 eurov (drugi odstavek 17. člena ZP-1).

3. 3 PREPOVED IMETNIŠTVA ŽIVALI

Velika pomanjkljivost naše zakonodaje je tudi v tem, da ni pravne možnosti, da bi mučiteljem živali preprečili nakup novih živali in novo izživljanje nad njimi oz. zanemarjanje obveznosti do njih. Tovrstne določbe, ki prepovedujejo imetništvo živali po morebitni storitvi kaznivega dejanja oz. prekrška mučenja živali poznajo številne države. V Združenih državah Amerike 22 zveznih držav, Washington DC in Deviško otoki urejajo to sankcijo. Posamezne med temi zveznimi državami uvajajo to sankcijo

²¹ Izračun sem opravila na podlagi dnevne tečajnice Banke Slovenije (referenčni tečaj ECB) z dne 3.2.2010.

²² Izračun sem opravila na podlagi dnevne tečajnice Banke Slovenije (referenčni tečaj ECB) z dne 3.2.2010.

²³ Izračun sem opravila na podlagi dnevne tečajnice Banke Slovenije (referenčni tečaj ECB) z dne 3.2.2010.

²⁴ Uradni list RS, št. 3/07-UPB4 (uradno prečiščeno besedilo), v nadaljevanju: ZP-1.

samo za kazniva dejanja mučenja živali, druge pa tudi za prekrške. Nekatere zvezne države predpisujejo obvezno prepoved imetništva živali, druge pa odločitev o takšnem sankcioniranju prepuščajo sodiščem. Trajanje prepovedi se prav tako razlikuje od države do države, in sicer je ponekod določeno v dolžini trajanja zaporne kazni, v večini zveznih držav prepoved traja do 5 let, ponekod lahko sodišče začasno prepove imetništvo živali, trajno pa šele, če storilec ponovno muči žival, najdaljša prepoved pa je uvedena na Deviških otokih, kjer je obvezna in lahko traja od 5 do 20 let.²⁵ V Veliki Britaniji AWA v 34. členu določa, da lahko sodišče mučitelju živali namesto ali poleg drugih sankcij prepove imetništvo živali za obdobje, ki se mu zdi primerno. Prepoved imetništva se lahko nanaša na vse živali ali na eno ali več vrst živali. Prepoved se lahko nanaša na lastništvo živali, varstvo in udeležbo pri varstvu, sklepanje sporazumov na podlagi katerih bi storilec pridobil pravico do kontrole ali vplivanja na to, kako se skrbi za žival, na trgovanje z živalmi ter prevoz in urejanje prevoza živali. Prejšnji *Protection of Animals (Amendment) Act 1954*²⁶ je prepovedoval le skrbništvo živali, kar so obsojenci izkoriščali ter v veliko primerih obšli zakon s prenosom lastništva in s tem tudi skrbništva na tretje osebe, čeprav so v resnici obdržali kontrolo nad živalmi.²⁷ Da bi se takšno obhajanje zakona preprečilo, so v AWA dodali določbo, ki določa, da se prepoved imetništva živali nanaša tudi na sklepanje sporazumov, na podlagi katerih bi storilec pridobil pravico do kontrole ali vplivanja na to, kako se skrbi za žival. Tudi nemški *TierschG* v 20. členu ureja sankcijo prepovedi imetništva živali, vendar le v primerih, ko je storilec obsojen kaznivega dejanja mučenja živali in ko ni bil obsojen samo zato, ker mu je bila dokazana krivda ali ker te ni moč izključiti. Prepoved se v Nemčiji nanaša na skrbništvo in trgovanje z vsemi živalmi ali živalmi posameznih vrst ter traja 1 do 5 let ali za nedoločen čas, če obstaja nevarnost ponovitve kršitve. Prepoved začne učinkovati s pravnomočnostjo sodbe in kazni, čas, ki ga obsojenec preživi v zaporu pa se ne všteva v čas trajanja prepovedi imetništva živali. Če se po določitvi prepovedi pojavijo dejstva, ki kažejo na to, da več ne obstaja nevarnost kršitve, lahko sodišče umakne prepoved, če je ta trajala vsaj 6 mesecev. Kdor krši prepoved se kaznuje z zaporom do 1 leta ali denarno kaznijo. Avstrijski *TSchG* v 39. členu določa možnost prepovedi imetništva živali osebam obsojenim kaznivega dejanja mučenja živali ter osebam, ki so storile prekršek zaradi posameznih prepovedanih ravnanj mučenja živali več kot enkrat. V Avstriji je možno prepovedati imetništvo živali za določeno obdobje ali trajno, dokler je to potrebno. Prepoved imetništva živali se lahko izreče, četudi obdolžencu ni bila izrečena nobena druga kazen zaradi odsotnosti kazenske odgovornosti. Namesto prepovedi lahko v Avstriji sodišče izreče le opozorilo o možnosti prepovedi, če meni, da bo opozorilo zadoščalo, da storilec v prihodnje ne bo ponovno mučil živali. Tudi na Hrvaškem se za prekršek uboja, povzročanja bolečin, trpljenja in poškodb živalim ali namernega ustrahovanja živali, ki je storjen na hišnih živalih drugič, lahko posameznikom ob denarni kazni izreče tudi zaščitni ukrep odvzema hišne živali in prepoved imetništva druge živali (četrti odstavek v povezavi s 1. točko prvega odstavka 66. člena *Zakona o zaščiti živalin*).

Sankcijo prepovedi imetništva živali bi morali vnesti tudi v našo zakonodajo. Denarna ali celo zaporna kazen ne moreta doseči takšnih učinkov kot prepoved imetništva živali, saj ima ta

²⁵ Prim: http://www.pet-abuse.com/pages/cruelty_laws.php

²⁶ *Protection of Animals (Amendment) Act 1954 (Zakon o zaščiti živali (Velika Britanija))*, z dne 5. julij 1954, Chapter 40.

²⁷ Prim: House of Commons, Environment, Food and Rural Affairs Committee, 2004, str. 70.

poleg elementa kaznovanja tudi zelo konkreten preventivni učinek na področju zaščite živali. Mučitelj živali po obstoječi zakonodaji po poravnanju denarne kazni oz. prihodu iz zapora, čeprav tudi ti dve kazni delujeta preventivno ter odvrčata od ponovitve mučenja, načeloma lahko nadaljuje s povzročanjem trpljenja živali, medtem ko sankcija prepovedi imetništva živali to možnost dejansko izključuje. Podobno kot je to urejeno v Avstriji, bi pri nas to sankcijo uvedla za kaznivo dejanje mučenja živali ter tudi za prekrške, vendar le v primeru njihove ponovitve. Kar se zadeva trajanja prepovedi, bi bilo primerno, da se **za prekrške mučenja živali določi prepoved v trajanju do 2 let, o čemer bi odločale pristojne oblasti** (pristojni inšpektorji, na drugi instanci pa ministrstvo, pristojno za veterinarstvo), **za storilce kaznivih dejanj pa bi sodišča lahko prepovedala imetništvo vseh ali posameznih vrst živali v trajanju ne manj kot 1 leto in ne več kot 5 let**, šteto od pravomočnosti odločbe, morda pa bi lahko uvedli celo trajno prepoved imetništva živali, ki bi trajala dokler bi bilo to potrebno. Pri tem se čas prestan v zaporu ali zdravstvenem zavodu za zdravljenje in varstvo ne bi všteval v čas trajanja prepovedi. Določila bi se lahko tudi **možnost izreka opozorila** namesto same prepovedi, če bi pristojne oblasti presodile, da bo opozorilo zadoščalo, da storilec v prihodnje ne bo ponovno mučil živali. Za izrek tovrstne sankcije ne bi veljal pogoj obstoja kazenske odgovornosti in bi se torej lahko izrekla četudi obdolžencu ne bi bila izrečena nobena druga kazen. Sodišče bi prav tako smelo odločiti, da prepoved preneha, če sta potekli dve leti od začetka njenega izvajanja. O tem bi sodišče odločalo na prošnjo obsojenca, če bi ugotovilo, da so prenehali razlogi za izrek tega ukrepa. Za kršitev prepovedi imetništva živali bi se prav tako morala določiti kazen in sicer denarna ali celo zaporna ter možnost odvzema živali. **Da pa bi se temu izognili, bi podobno kot v Veliki Britaniji bilo potrebno določiti, da se prepoved ne nanaša le na lastništvo, varstvo oz. skrbništvo, udeležbo pri varstvu, trgovanje z živalmi ter prevoz in urejanje prevoza živali, temveč tudi na sklepanje sporazumov, na podlagi katerih bi storilec pridobil pravico do kontrole ali vplivanja na to, kako se skrbi za žival.** Navedene določbe bi bilo potrebno vnesti v ZZZiv in KZ-1. V 43. členu ZZZiv bi se ostalim pravicam in dolžnostim organov nadzora morala dodati še pristojnost izrekanja prepovedi imetništva živali, med kazenskimi določbami pa denarnim kaznim priključiti še sankcija prepovedi imetništva živali. V KZ-1 bi se v 6. poglavju (VARNOSTNI UKREPI) drugim varnostnim ukrepom morala priključiti sankcija prepovedi imetništva živali ter na istem mestu natančno razdelati.

4. NAMESTO ZAKLJUČKA: PREDLOG DOPOLNITEV KAZENSKEGA ZAKONIKA REPUBLIKE SLOVENIJE V ČLENIH, KI SE NANAŠAJO NA ŽIVALI

Potrebna je sistemska in sistematična dopolnitev obstoječe zakonodaje, in sicer Zakona o zaščiti živali, Kazenskega zakonika (KZ-1), Zakona o policiji, Zakona o prekrških ter Pravilnikov (Pravilnik o hišnih živalih, Pravilnik o pogojih za zavetišča za zapuščene živali, že predlagani predlog Zakona o zavetiščih za živali. Cilj je doseči izvršljivost obstoječe zakonodaje na področju varstva živali, predvsem pa ustrezno kazensko sankcioniranje kršiteljev oziroma mučiteljev živali, boljši nadzor in preventiva ter usklajeno delovanje nadzornih organov. Potrebujemo enotno delovanje inšpektorjev, policije, sodstva in predstavnikov zavetišč. Zato mora zakonodaja s področja varstva živali omogočati in zagotavljati učinkovito sodelovanje VURS, zavetišč, policije in sodstva – tudi z vidika zniževanja

stroškov zavetišč in intervencij pravnega varstva živali. V okviru obstoječe zakonodaje lahko povečamo učinkovitost z manjšimi dopolnitvami obstoječe zakonodaje s področja varstva živali, pravilnikov in drugih pripadajočih zakonov, ki se nanašajo na živali. Ker ugotavljamo (na osnovi izkušenj in obsežne zbrane dokumentacije po Sloveniji), da je trenutni sistem nadzora neučinkovit, zato ga je potrebno nujno izboljšati.

Predlagatelji menimo, da je **nujno treba uvesti spolno zlorabo živali in uporabo živali za organizirane borbe kot kaznivi dejanji**. Pri tem **splošna definicija mučenja živali po mnenju predlagateljev ne zadošča**.

Predlagatelji smo mnenja, da je v KZ-1 nujno treba uvesti ustrezne ukrepe za zavarovanje živali kot žrtve storjenega kaznivega dejanja. Zato predlagamo uvedbo novih varnostnih ukrepov v primeru storitve tega kaznivega dejanja, in sicer odvzem živali, prepoved posedovanja živali ter prepoved približevanja živali, ki je bila žrtev storjenega kaznivega dejanja. Gre za ukrep, ki ga poznajo številne evropske države. Poleg tega sta ukrepa (začasnega in trajnega) odvzema živali in prepovedi stikov z njo predvidena za storitev prekrška nad živaljo tudi v obstoječem ZZZiv. Ker KZ-1 trenutno ne predvideva enakega varnostnega ukrepa v primeru storitve kaznivega dejanja mučenja živali, to **pripelje do absurdne situacije, ko se posamezniku, ki nad živaljo stori prekršek, ta žival lahko odvzame in prepovejo stiki z njo, medtem ko se posamezniku, ki nad živaljo stori kaznivo dejanje, tega ne more odrediti**.

Predlagatelji pa smo pri pripravi predloga upoštevali tudi dejstvo, da gre za storitev kaznivega dejanja mučenja živali, kar pomeni najhujšo možno obliko zlorabe živali. Pri tem so upoštevali tudi primerjavo s pravnimi redi nekaterih ostalih držav članic EU in z ZDA, pripravljeno s strani Raziskovalno dokumentarnega sektorja Državnega zbora RS. Iz navedene primerjave zakonodaje Avstrije, Francije, Islandije, Nemčije, Združenega kraljestva ter nekaterih držav ZDA izhaja, da zakonodaja navedenih držav za kršitev zakonodaje s področja zaščite živali predvideva sankcije, ki so veliko strožje od tistih, ki jih vsebuje KZ-1. Z zvišanjem kazni se doseže namen preprečevanja kot tudi ponavljanja storitve kaznivega dejanja. Hkrati pa predlagatelji z zvišanjem kazni ciljajo tudi na zvišanje nivoja osveščenosti posameznikov glede pomembnosti njihovih ravnanj z živalmi. **Potreba po bistveno strožjih kaznih v primeru najhujše zlorabe živali – mučenja živali, je tako nedvomno jasno izražena**.

Prav tako pa smo predlagatelji mnenja, da je treba kaznivo dejanje mučenja živali opredeliti tudi kot kaznivo dejanje, ki se ga lahko stori iz malomarnosti. Bistvenega pomena je namreč, da se kaznuje tudi mučenje živali, storjeno iz lahkomišelnosti glede nastanka posledice za žival. Posameznik se mora zavedati, da z živaljo ne more ravnati tako kot s stvarjo, da gre torej za živo bitje, s katerim je treba ravnati previdneje. Zato je po mnenju predlagateljev zelo pomembno, da se **kaznuje tudi lahkomišelnost ravnanje posameznika z živim bitjem ravno zaradi resnosti nastale posledice**.

Potrebna je sistemska in sistematična dopolnitev obstoječe zakonodaje, in sicer Zakona o zaščiti živali, Kazenskega zakonika (KZ-1), Zakona o policiji, Zakona o prekrških ter Pravilnikov (Pravilnik o hišnih živalih, Pravilnik o pogojih za zavetišča za zapuščene živali, že predlagani predlog Zakona o zavetiščih za živali. Cilj je doseči izvršljivost obstoječe zakonodaje na področju varstva živali, predvsem pa ustrezno kazensko sankcioniranje kršiteljev oziroma mučiteljev živali, boljši nadzor in preventiva ter usklajeno delovanje nadzornih organov. Potrebujemo enotno delovanje inšpektorjev, policije, sodstva in predstavnikov zavetišč. Zato mora zakonodaja s področja varstva živali omogočati in zagotavljati učinkovito sodelovanje VURS, zavetišč, policije in sodstva – tudi z vidika zniževanja stroškov zavetišč in intervencij pravnega varstva živali. V okviru obstoječe zakonodaje lahko povečamo učinkovitost z manjšimi dopolnitvami obstoječe zakonodaje s področja varstva živali, pravilnikov in drugih pripadajočih zakonov, ki se nanašajo na živali. Ker ugotavljamo (na osnovi izkušenj in obsežne zbrane dokumentacije po Sloveniji), da je trenutni sistem nadzora neučinkovit, zato ga je potrebno nujno izboljšati.

6. Literatura

Bizjak Domen, Zakon o inšpekcijskem nadzoru: Učno gradivo za udeležence priprav na strokovni izpit za inšpektorja, URL:

http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/mju_dokumenti/UA/ucna_gradiva/gradiva_SI_inspektorji/ekt.UCNO_GRADIVO_BIZJAK_ZIN_9.3.2009_z.pdf (4.2.2010).

Canniffe Carrie Jane, Burke David, Faughnan Barra, ISPCA Legal Handbook (Chapter One: The Protection of Animals from Acts of Cruelty), URL: <http://www.ispca.ie/Legal-Chapter-1-2.aspx> (22.9.2009).

House of Commons, Environment, Food and Rural Affairs Committee, The Draft Animal Welfare Bill, First Report of Session 2004–2005 (Report, together with formal minutes, and lists of oral, written and unprinted evidence), The Stationery Office Limited, London 2004. Dostopno na URL:

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200405/cmselect/cmenvfru/52/5202.htm> (29.9.2009).

Rhondda Cynon Taf County Borough Council, Report to accompany Decision of the Group Director, Environmental Services, Animal Welfare Act 2006: Enforcement Powers and possible funding, URL:

<http://www.rctcbc.gov.uk/stellent/groups/Public/documents/DecisionNotices/020527.pdf> (11.10.2009)

Ruparčič Ana, Izboljšanje ureditve proti mučenju živali v Sloveniji: diplomatska naloga, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, Ljubljana 2007.

Veterinarska uprava Republike Slovenije, Letno poročilo 2007, URL:

http://www.vurs.gov.si/fileadmin/vurs.gov.si/pageuploads/PDF/LP_VURS_07_v6.pdf (29.10.2009).

Viri:

Ameriško združenje za preprečevanje mučenja živali (*American Society for the Prevention of Cruelty to Animals*), URL: <http://www.aspca.org/fight-animal-cruelty/reporting-cruelty-faq.html> (19.10.2009).

Dobrodelno društvo Združenih držav Amerike (*The Humane Society of the United States*), URL:

http://www.hsus.org/legislation_laws/state_legislation/animal_cruelty_laws_where_does_your_state_stand.html (1.10.2009), http://www.hsus.org/web-files/PDF/state_cruelty_chart.pdf (1.10.2009).

Animal Welfare Act (Zakon o zaščiti živali (Norveška)), URL:

<http://www.regjeringen.no/en/dep/lmd/whats-new/news/2009/mai-09/new-animal-welfare-act/animal-welfare-act.html?id=562552> (25.10.2009).

Animal Welfare Act 2006 (Zakon o zaščiti živali (Velika Britanija)), z dne 8. november 2006, Chapter 45, URL: http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2006/ukpga_20060045_en_1 (18.9.2009).

Bundesgesetz über den Schutz der Tiere (Tierschutzgesetz) (Zakon o zaščiti živali (Avstrija)), BGBl. I Nr. 118/2004, URL: http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2004_I_118/BGBLA_2004_I_118.html (17.12.2009).

Bürgerliches Gesetzbuch (Civilni (državlanski) zakonik (Nemčija)), z dne 18. avgust 1896 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738) s spremembami, URL: <http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> (2.11.2009).

Code of Miami-Dade County, Florida, Part III - Code of Ordinances, Chapter 5 - Animals and Fowl (Zakonik okraja Miami-Dade, Florida, del III, poglavje 5: živali in ptiči), URL: <http://www.municode.com/resources/gateway.asp?pid=10620&sid=9> (18.10.2009).

Explanatory Notes to Animal Welfare Act 2006, URL: http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2006/en/ukpgaen_20060045_en_1.htm (18.9.2009).

Humane Care for Animals Act (Zakon o zaščiti živali (Illinois)), 510 ILCS 70/, URL: <http://www.ilga.gov/legislation/ilcs/ilcs3.asp?ActID=1717&ChapAct=510%26nbsp%3BILCS%26nbsp%3B70%2F&ChapterID=41&ChapterName=ANIMALS&ActName=Humane+Care+for+Animals+Act%2E> (25.9.2009).

Kazenski zakonik ameriške zvezne države New York, URL: <http://public.leginfo.state.ny.us/menugetf.cgi?COMMONQUERY=LAWS> (26.10.2009).

Kazenski zakonik (KZ-1), Uradni list RS, št. 55/08 (66/08 popr.), 39/09, 55/09 Odl.US: U-I-73/09-19, Ljubljana 2008.

Kazenski zakonik (uradno prečiščeno besedilo) (KZ-UPB1), Uradni list RS, št. 95/04-UPB1 37/05 Odl.US: U-I-335/02-20, 17/06 Odl.US: U-I-192/04-16, 55/08 (66/08 popr.), 89/08 Odl.US: U-I-25/07-43, 5/09 Odl.US: U-I-88/07-17, Ljubljana 2004.

Municipal Code City of Granite City, Illinois, codified through Ordinance 8040, passed March 4, 2008. (Supplement No. 4), Title 6: Animals (*Mestni zakonik mesta Granite City, Illinois*, kodificiran s predpisom 8040, sprejetim 4. marca, 2008), URL: <http://www.municode.com/Resources/gateway.asp?pid=16377&sid=13> (9.2.2010).

New York Agriculture and Markets Law (členi 331 – 379) (Zakon o kmetijstvu in trgovini z živilom (New York)), URL: <http://public.leginfo.state.ny.us/menugetf.cgi?COMMONQUERY=LAWS> (20.9.2009).

New York Criminal Procedure Law (Zakon o kazenskem postopku (New York)), URL: <http://public.leginfo.state.ny.us/menugetf.cgi?COMMONQUERY=LAWS> (21.9.2009).

Pravilnik o podrobnejših pogojih za imenovanje uradnih veterinarjev in uradnih preglednikov, Uradni list RS, št. 110/2008, Ljubljana 2008.

Protection of Animals Act 1911 (Zakon o zaščiti živali (Velika Britanija)), z dne 18. avgust 1911, Chapter 27, URL: http://www.opsi.gov.uk/RevisedStatutes/Acts/ukpga/1911/cukpga_19110027_en_1 (22.10.2009).

Protection of Animals (Amendment) Act, 1965 (Zakon o zaščiti živali (Irska)), No. 10/1965, URL: <http://www.irishstatutebook.ie/1965/en/act/pub/0010/index.html> (22.9.2009).

Protection of Animals (Amendment) Act 1954 (Zakon o zaščiti živali (Velika Britanija)), z dne 5. julij 1954, Chapter 40, URL: http://www.opsi.gov.uk/RevisedStatutes/Acts/ukpga/1954/cukpga_19540040_en_1 (12.2.2010).

Stvarnopravni zakonik (SPZ), Uradni list RS, št. 87/02, 18/07 Skl.US: U-I-70/04-18, Ljubljana 2002.

The 2006 Florida Statutes, Title XLVI: Crimes, Chapter 828: Animals: cruelty; sales; animal enterprise protection (Zakonik ameriške zvezne države Florida, naslov 46: kazniva dejanja, poglavje 828: živali: mučenje; prodaja; iniciativa za zaščito živali), URL:

http://www.leg.state.fl.us/Statutes/index.cfm?App_mode=Display_Statute&URL=Ch0828/titl0828.htm&StatuteYear=2006&Title=-%3E2006-%3EChapter%20828 (13.10.2009).

Tierschutzgesetz (TierschG) (Zakon o zaščiti živali (Nemčija)), z dne 25. maj 1998, BGBl I S.1105 s spremembami, URL: <http://www.leveste.de/tierschutz/tierschutzgesetz/inhalt.htm> (18.12.2009).

Tierschutzgesetz (Zakon o zaščiti živali (Švica)), z dne 16. december 2005 s spremembami, BBl 2006 327 (v veljavi od 1. septembra 2008), URL: <http://www.admin.ch/ch/d/sr/455/> (16.12.2009).

Uredba (ES) 854/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o določitvi posebnih predpisov za organizacijo uradnega veterinarskega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi, UL L št. 139 z dne 30. aprila 2004, str. 206, z vsemi spremembami.

Uredba o vrsti izobrazbe, strokovnem usposabljanju in preizkusu znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku, Uradni list RS, št. 42/04, Ljubljana 2004.

Ustava Republike Slovenije (URS), Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 69/2004, 69/04, 68/06, Ljubljana 1991.

VSC sodba Kp 42/2007 z dne 8.05.2007.

Zakon o inšpekcijskem nadzoru (uradno prečiščeno besedilo) (ZIN-UPB1), Uradni list RS, št. 43/07-UPB1, Ljubljana 2007.

Zakon o lokalni samoupravi (uradno prečiščeno besedilo) (ZLS-UPB2), Uradni list RS, št. . 94/2007-UPB2, 27/08 Odl.US: Up-2925/07-15, U-I-21/07-18, 76/08, 100/08 Odl.US: U-I-427/06-9, 79/09, Ljubljana 2007.

Zakon o prekrških (uradno prečiščeno besedilo) (ZP-1-UPB4), Uradni list RS, št. 3/2007, Ljubljana 2007.

Zakon o veterinarskih merilih skladnosti (ZVMS), Uradni list RS, št. 93/2005, Ljubljana 2005.

Zakon o veterinarstvu (ZVet-1), Uradni list RS, št. 33/01, 110/02-ZGO-1, 45/04-ZdZPKG, 62/04 Odl.US: U-I-141/01-17, 93/05-ZVMS, Ljubljana 2001.

Zakon o zaščiti živali (uradno prečiščeno besedilo) (ZZZiv-UPB2), Uradni list RS, št. 43/07-UPB2, Ljubljana 2007.

Zakon o zaščiti životinja (Zakon o zaščiti živali (Hrvaška)), z dne 1. december 2006, Narodne novine, broj 135/06, URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_12_135_3045.html (16.12.2009).

Zakon o živinoreji (ZŽiv), Uradni list RS, št. 18/02, 110/02-ZUreP-1 (8/03 popr.), 110/02-ZGO-1, 45/04-ZdZPKG, Ljubljana 2002.